

WWF Slovensko

Medená 101/05, 811 02 Bratislava, <http://slovakia.panda.org/>

Iniciatíva MySmeLes

Hlavná 133, 080 01 Prešov, www.mysmeles.sk

Ochrana dravcov na Slovensku

Trhová 54, 841 01 Bratislava, www.dravce.sk

Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko (SOS/BirdLife Slovensko)

Zelinárska 4, 821 08 Bratislava, www.vtaky.sk

Bratislavské regionálne ochrannárske združenie (BRQZ)

Na Riviére 7/A, 841 04 Bratislava, www.broz.sk

Vážený pán minister
Ing. Ján Mičovský, CSc.
Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
Dobrovičova 12
812 66 Bratislava

Bratislava, 2017-04-06

Vážený pán minister,

organizácie pôsobiace v ochrane prírody dlhodobo poukazujú na skutočnosť, že využívanie lesov na Slovensku v jeho súčasnej podobe nie je dlhodobo udržateľné. Preto sme privítali Vaše vymenovanie do funkcie ministra pôdohospodárstva, ako osobnosti podporujúcej racionálne a udržateľné využívanie lesov. Dovoľujeme si Vám pri tejto príležitosti zablahoželať, no zároveň si uvedomujeme, že situácia na Slovensku a na celom svete je v dôsledku súčasnej krízy komplikovaná. Presadzovanie akýchkoľvek nevyhnutných zmien v správe lesov bude nesmierne náročné a bude si vyžadovať veľa námahy a úsilia. Bude potrebné skĺbenie mnohých urgentných a neodkladných opatrení v rôznych sektoroch, nielen v lesnom hospodárstve. Radi by sme Vám preto v týchto náročných časoch ponúkli našu pomoc a podporu.

Nemenej dôležité budú systémové zmeny v poľnohospodárstve. Dlhodobo nevhodné nastavenie poľnohospodárskej politiky viedlo k tomu, že u nás neúmerne narástol podiel plodín využívaných na energetické účely, veľkosť pôdnych blokov je najväčšia v Európe a úplne sa minimalizovala podpora hospodárenia tým farmárom, ktorí hospodária ohľaduplne k prírode. Výsledkom je nielen strata sebestačnosti Slovenska v produkcii lokálnych potravín, ale aj strata tradičného rázu slovenskej krajiny a strata biodiverzity, úbytok opeľovačov, vyhynutie a zdecimovanie početnosti mnohých druhov nížinnej a kultúrnej krajiny. Práve v tomto období sa pripravuje nová Spoločná poľnohospodárska politika EÚ na roky 2021-2027 a od toho ako sa nastaví, bude závisieť, či dokážeme slovenskej krajine vrátiť to, čo sa neuváženou podporou intenzívnej produkcie v posledných rokoch stratilo.

Vážený pán minister, za jednu z najdôležitejších výziev považujeme nutné systémové zmeny v správe lesov v chránených územiach, osobitne národných parkoch. Doterajšia dvojkoľajnosť, keď sa dlhodobo sporia rezorty životného prostredia a pôdohospodárstva, výrazne prispela k súčasnému nepriaznivému stavu chránených území. Bez toho, aby ochrana prírody bola nadradená iným záujmom pri správe národných parkov, bez toho aby sa správa

štátnych lesných a nelesných pozemkov nezverila správam chránených území, nie je možné dosiahnuť, aby národné parky spĺňali medzinárodné kritériá. Rovnako je nevyhnutné zabezpečiť v národných parkoch ochranu prírodných procesov, a to na dostatočne veľkej rozlohe a tým poskytnúť priestor pre prirodzený vývoj lesov, vzťahov medzi živými zložkami prírody od jej najmenších súčastí až po vrcholových predátorov a poznať a sprístupniť prírodu verejnosti v jej autentickej podobe.

Hospodárenie v lesoch sa v posledných desaťročiach stalo neudržateľným. Súčasná celková ročná výška ťažby je aj podľa modelov Národného lesníckeho centra dlhodobou neudržateľná a po roku 2030 ju nebude možné zabezpečiť. Ani po 15 rokoch od veľkej veternej kalamity v roku 2004 sa nepodarilo lesníkom dostať pod kontrolu šírenie lykožrútov a to ani v regiónoch, kde takmer neexistujú obmedzenia z titulu ochrany prírody ako napr. na Kysuciach, Orave a pod. Náhodná ťažba dlhodobou predstavuje 50% celkovej ročnej ťažby na Slovensku a v boji proti lykožrútovi padajú za obeť biotopy vzácnych a ohrozených druhov rastlín a živočíchov. Tento stav lesníci najčastejšie dávajú za vinu práve ochranárom a ich snahe o prísne chránené územia. Organizácie ochrany prírody však nikdy nepresadzovali bezzásahový režim vo všetkých chránených územiach ako nám to je neraz podsúvané. Naším cieľom je zabezpečiť rozsah aktívneho a pasívneho manažmentu v lesoch v rozsahu zodpovedajúcom vedeckým poznatkom a potrebe ochrany jednotlivých území. Výsledkom odmietania diskusie o odôvodnenej potrebe ochrany prírody je stav, kedy hlucháň hôrny, ikona horských smrekových lesov, je vo viacerých pohoriach Slovenska na pokraji vyhynutia. Odmietanie ochrany prírody sa žiaľ stalo v mnohých častiach Slovenska základným princípom pri obhospodarovaní lesov a viedlo k absurdným situáciám, kedy je dnes ťažké presadiť aj vylúčenie ťažby v bezprostrednom okolí hniezd vzácnych druhov ako napr. bocianov čiernych. Tento neradosný stav, kedy sa ochrana prírody takmer vôbec neberie do úvahy pri obhospodarovaní lesov je výsledkom toho, že systémové zmeny v ochrane lesov sa desaťročia odkladali a problém len narastal až sa stal predmetom konania zo strany Európskej komisie o porušení smerníc v oblasti ochrany prírody.

Problém v prístupe k lesoch, k poľnohospodárskej pôde aj k ostatným zložkám životného prostredia má okrem iného jeden spoločný menovateľ - klimatickú zmenu. Klimatológovia a ekológovia čoraz viac bijú na poplach a varujú, že ak budeme pokračovať v podobnom prístupe ku výrobe, doprave a využívaniu krajiny ako doteraz, ľudstvo v blízkej dobe čaká "neopísateľné utrpenie"¹. Zlepšenie prístupu ku krajine, väčšia miera ochrany a jemnejšie využívanie ostatného územia je dnes už považované za jeden z najlepších spôsobov ako viazať obrovské množstvá uhlíka z atmosféry a tým spomaľovať klimatickú zmenu. Okrem toho je takáto revitalizovaná krajina aj omnoho odolnejšia voči klimatickým extrémom, ktorým sa už do istej miery nevyhneme. Revitalizovaná krajina taktiež výrazne prispieje k riešeniu problémov s vodou, s už spomínaným úbytkom biodiverzity a mnohými ďalšími vzájomne prepojenými problémami. Rezort pôdohospodárstva, ktorý priamo ovplyvňuje spôsob využívania veľkej časti povrchu našej krajiny by mal byť lídrom v zmene prístupu ku krajine smerom k ekologickým a udržateľným riešeniam. Týmto smerom ukazuje aj zoznam návrhov opatrení, ktoré sú súčasťou tohto listu.

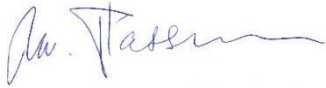
Vážený pán minister, systémové zmeny v obhospodarovaní lesov a v poľnohospodárstve už neznesú odklad a je nevyhnutné, aby sa dôležité opatrenia na ich presadenie zapracovali už do programového vyhlásenia vlády. Kvôli doterajšej absencii systémových zmien v lesníctve a poľnohospodárstve sme už stratili viaceré ohrozené druhy a biotopy a ďalšie ešte môžeme stratiť. Preto sme pripravení byť Vám nápomocní pri

---

¹ slovné spojenie použité vo varovnej správe, ktorú v roku 2017 podpísalo okolo 16-tisíc vedcov zo 184 krajín

identifikovaní klíčových opatření a presadzovaní zmien. V prípade Vášho záujmu sa preto radi s Vami v blízkej dobe stretneme, prípadne nájdeme iný spôsob spolupráce v kontexte dnešných dní.

S pozdravom,

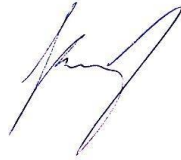
Miroslava Plassmann

WWF Slovensko

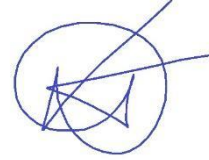
Miroslav Demko

SOS/BirdLife Slovensko

Karol Kaliský

MY SME LESOchrana dravcov na Slovensku

Lucia Deutschová

Pavol Surovec

Bratislavské regionálne ochranárske združenie

Príloha:

ZOZNAM NÁVRHOV OPATRENÍ NA SYSTÉMOVÉ ZLEPŠENIE SPRÁVY LESOV A HOSPODÁRENIA V POĽNOHOSPODÁRSKEJ KRAJINE NA SLOVENSKU

Opatrenia týkajúce sa lesov

- 1) Lesy Slovenska sú prírodným bohatstvom, poskytujú služby celej spoločnosti. Lesy nepredstavujú len zdroj dreva. Poskytujú mnohé ekosystémové služby, ktorých význam a cena môžu byť oveľa vyššie ako cena samotného dreva.
- 2) Lesy vo vlastníctve štátu sú majetkom všetkých jeho občanov a z ich úžitkov nesmie profitovať iba vybraná skupina ľudí. Štát bude spravovať svoje lesy zodpovedne, tak, aby prihliadal na potreby všetkých občanov a komunít.
- 3) Bude zabezpečená ochrana pralesov ako najvýznamnejšieho prírodného dedičstva našej krajiny. Zabezpečí sa ochrana biotopov hlucháňa hôrneho – ako symbolu prirodzených horských lesov.
- 4) Hospodárenie v lesoch sa bude riadiť princípmi zodpovedného, trvalo udržateľného využívania, ktoré vyvážené rešpektuje ekonomické, environmentálne a sociálne princípy.
- 5) Spracujú sa zonácie chránených území, predovšetkým Národných parkov, v súlade s medzinárodnými štandardmi. Dôjde k rozšíreniu bezzásahových zón aj na lesy v minulosti pozmenené činnosťou človeka. Tak sa vytvoria kompaktné prísne chránené územia, ktoré okrem ochrany najzachovalejších lesov zabezpečia aj regeneráciu tých narušených. V chránených územiach mimo bezzásahových zón sa budú dôsledne uplatňovať najšetnejšie postupy ako napr. prírode blízke hospodárenie. Plánovaná aj náhodná ťažba, ako aj ďalšie činnosti súvisiace s hospodárením v lesoch budú predmetom posúdenia ich vplyvov na predmety ochrany dotknutých chránených území pred povolením činnosti. Činnosť sa povolí iba v prípade, ak nebude mať významný negatívny vplyv na predmety ochrany chráneného územia.
- 6) Lesy sú kľúčové pre zvrátenie klimatickej krízy a zmiernenie jej negatívnych dopadov. Je dôležité hľadať také postupy hospodárenia v lesoch, ktoré budú minimalizovať zásah do lesného ekosystému a súčasne maximalizovať úžitky z využívania lesa ako prírodného zdroja a zdroja drevnej suroviny. V tomto ohľade je potrebné systematicky zavádzať do praxe prírode blízke spôsoby hospodárenia v lesoch, ekosystémové prístupy a princípy a opatrenia obehovej ekonomiky. Pre realizáciu prírode blízkeho hospodárenia budú vytvorené legislatívne ukotvené, prísne a nezávisle kontrolované štandardy, tak aby sa postupy prírode blízkeho hospodárenia neuplatňovali len formálne.
- 7) Bude vykonaná revízia hospodárskej kategorizácie lesov a podmienok pre vykonávanie lesohospodárskej činnosti v jednotlivých kategóriách. V ochranných lesoch (ktoré sú vyhlásené za účelom vodoochranej, či pôdoochranej funkcie) dôjde k sprísneniu podmienok vykonávania lesohospodárskej činnosti. Ťažba bude možná len po predchádzajúcom posúdení dopadov.

8) Lesné pozemky v národných parkoch bude spravovať správa národných parkov za účelom ich ochrany. Organizácie ochrany prírody budú mať kompetenciu na správu štátnych pozemkov vo všetkých stupňoch ochrany.

9) Štátne pozemky v chránených územiach, na ktorých organizácie ochrany prírody nezabezpečia starostlivosť priamo, sa budú prenajímať na hospodárenie len tým subjektom, ktoré zabezpečia hospodárenie v súlade s cieľmi ochrany prírody.

10) Systémovo sa obmedzí ťažba v hniezdnom období vtáctva a úplne sa vylúči v bezprostrednom okolí najcennejších hniezdisk vzácnych druhov vtáctva.

11) Súkromní vlastníci lesov v chránených územiach budú kompenzovaní za obmedzenie bežného obhospodarovania, alebo im bude ponúknutý výkup alebo zámena pozemkov.

Opatrenia týkajúce sa lúk, polí a pasienkov

1) Priority ochrany prírody a ciele ochrany v chránených územiach na poľnohospodárskej pôde budú integrované do spoločnej poľnohospodárskej politiky.

2) Štát zabezpečí férovejšie a atraktívnejšie platby v rámci SPP pre farmárov, ktorí hospodária v chránených oblastiach tak, že zabezpečujú ochranu vzácnych biotopov, vzácnych druhov a vôd.

3) Štát zmení platby farmárom tak, aby na celom území Slovenska bolo na minimálne 10 % rozlohy poľnohospodárskej pôdy nevyhnutné hospodáriť takými postupmi, ktoré budú viesť k zvýšeniu biodiverzity.

4) Zavedú sa opatrenia na podporu opeľovačov v krajine (napr. nektáronosné biopásy na ornej pôde).

5) Budú sa podporovať extenzívne spôsoby živočíšnej výroby, najmä extenzívna pastva - s dôrazom na kvalitu potravín, pohodu zvierat, krajínovtvorbu a tvorbu pracovných miest na vidieku.

6) Zavedie sa systém zámeny súkromných pozemkov v chránených územiach za štátne s cieľom odškodnenia a minimalizovania dopadov na farmárov obmedzovaných ochranou území.

7) Pozemky vo vlastníctve Slovenskej republiky alebo Slovenského pozemkového fondu, prípadne pozemky v ich správe, nachádzajúce sa v chránených územiach, budú využívané na ochranu prírody a budú pod správou organizácií ochrany prírody vo všetkých stupňoch ochrany. V prípade, že na týchto pozemkoch organizácie ochrany prírody nezabezpečia starostlivosť priamo, budú sa prenajímať na hospodárenie len tým subjektom, ktoré zabezpečia hospodárenie v súlade s cieľmi ochrany prírody.

8) Vytvorí sa nezávislé, kvalitné a terénne poradenstvo zamerané na udržateľné využívanie prírodných zdrojov a znižovanie spotreby agrochemikálii; do poradenstva v oblastiach ochrany prírody budú zapojení odborníci z ochrany prírody.

9) Zavedie sa reforma školského a verejného stravovania – možnosť výberu lokálnej, sezónnej/čerstvej a BIO produkcie, uplatňovaním postupu zeleného verejného obstarávania.

10) Zavedie sa veľkostný limit na jeden monokultúrny pôdny blok s dodržaním šachovnicovitého osevného systému medzi jednotlivými poľami. Poľa budú rozdelené ochranným biologickým prvkom, ako je vetrolam, trávnatý alebo kvitnúci pás či remízka.

11) Zavedú sa agrolesnícke systémy ako opatrenie na prispôsobenie sa a zmiernenie dopadov klimatickej zmeny pri hospodárení v krajine.

12) Zavedú sa opatrenia proti vysušovaniu a odvodňovaniu zamokrených plôch na poľnohospodárskej pôde a na aktívnu ochranu a obnovu mokraďí v poľnohospodárskej krajine.